

МЕТОДИКА ПРОГНОЗУВАННЯ АКЦИЗНИХ НАДХОДЖЕНЬ НА ПІДСТАВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

РАЄВНЄВА О. В., БОБКОВА О. Ю.

УДК 336.225.5

Раєвнєва О. В., Бобкова О. Ю. Методика прогнозування акцизних надходжень на підставі диференційованого підходу

У статті запропоновано авторську методику прогнозування акцизних надходжень. Наведена методика відрізняється від існуючих застосуванням нормативного та пошукового підходів, що будуються на прямому прогнозуванні методом розкладання часових рядів та окремого прогнозування кожної складової акцизних надходжень.

Ключові слова: акцизні надходження, прогнозування, база оподаткування, економіко-математичні моделі, коригуючі коефіцієнти.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 6.

Раєвнєва Олена Валентинівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри статистики та економічного прогнозування, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

Бобкова Олександра Юрївна – аспірантка, кафедра статистики та економічного прогнозування, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 336.225.5

UDC 336.225.5

Раєвнєва Е. В., Бобкова А. Ю. Методика прогнозування акцизних поступлений на основани диференцированного подхода

Rayevneva Y. V., Bobkova A. Y. Excise Revenue Forecasting Technique Based on a Differentiated Approach

В статье предложена авторская методика прогнозирования акцизных поступлений. Данная методика отличается от существующих применением нормативного и поискового подхода, которые основываются на прямом прогнозировании методом разложения временных рядов и прогнозировании каждой составляющей акцизных поступлений.

The article provides the author's method of excise revenue prediction. The specificity of the method consists in a new approach to forecasting excise revenue to the state budget. The basis of the new approach is based on two sets of mathematical models – decomposition of time series and forecasting structural elements excise revenue.

Ключевые слова: акцизные поступления, прогнозирование, база налогообложения, экономико-математические методы, корректирующие коэффициенты.

Key words: excise revenues, forecasting, tax base, mathematical models, correction coefficients.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Библ.:** 6.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Библ.:** 6.

Раєвнєва Елена Валентиновна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой статистики и экономического прогнозирования, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

Rayevneva Yelena Valentinovna – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Statistics and Economic Forecasting, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Бобкова Александра Юрьевна – аспирантка, кафедра статистики и экономического прогнозирования, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

Bobkova Alexandra Yurievna – Postgraduate Student, Department of Statistics and Economic Forecasting, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Прогнозування податкових надходжень – досить складна і відповідальна робота, що вимагає глибоких знань щодо змін, які відбуваються в народному господарстві, розвитку соціально-економічних процесів та їх тенденцій в перспективі платника, знання податкового та іншого законодавства, освоєння методології прогнозування. Тільки в цьому випадку можливо з досить високим ступенем надійності розробляти прогнози надходжень податків та своєчасно затверджувати бюджети усіх рівнів.

Якісний бюджетний прогноз дає вихідну інформацію, на підставі якої можна зробити висновок щодо ефективності здійснення витрат по середньострокових завданнях державної фінансової політики. Такий прогноз також є інструментом раннього виявлення майбутнього дефіциту ресурсів, тому якість результатів дуже важлива для того щоб своєчасно коригувати стратегії податкової політики та реформувати оподаткування без ризикової ситуації для платників податків.

Важливою частиною податкових надходжень будь якої держави є акцизні податки. Прогнозування акцизних надходжень повинно ґрунтуватися на ретельному аналізі макроекономічної ситуації в країні та в підакцизній галузі, зокрема. Важливість таких дій зумовлена тим, що збільшення або зниження акцизів має економічні та соціальні наслідки, між якими необхідно встановити баланс. З одного боку, зміна ставки акцизів має за мету зниження споживання, наприклад, шкідливих для здоров'я продуктів (алкоголь, тютюн), регулювання паливного ринку, з іншого, може призвести до економічних проблем у підакцизній галузі та, як наслідок, – до зниження податкових надходжень. Розглянемо закордонний досвід формування політики держави щодо акцизного оподаткування.

Критичний аналіз існуючих підходів до прогнозування акцизних надходжень [1 – 4] дозволив зробити висновок, що в більшості методик застосовується сис-

тема коефіцієнтів, які дозволяють коригувати обсяги акцизних надходжень відповідно до економічних змін, що відбулися в країні. Зміни об'єкта оподаткування прогноуються залежно від темпів зростання в галузі, акцизні ставки змінюються відповідно до податкової політики держави. Проте відкритим залишається питання підвищення адекватності прогнозування об'єкта оподаткування, тому що саме від його зростання залежить зростання акцизних надходжень. Прогнозування об'єкта оподаткування стикається з проблемами макроекономічного впливу на обсяги реалізації продукції підприємств, інвестиційним кліматом та цінами на конкурентні імпорتنі товари. Це призводить до прогнозування об'єкта оподаткування з більш системних і загальних позицій.

Таким чином, на тлі змін, що відбуваються в податковому законодавстві України, зокрема, укрупнення підакцизних груп і пристосування акцизного податку то європейських стандартів, методика прогнозування акцизних надходжень потребує більш формалізованого підходу, що базується на широкому колі економіко-математичних моделей середньострокового прогнозування.

Враховуючи наведене вище, пропонується методика середньострокового прогнозування акцизних надходжень до бюджету країни, що складається з трьох комплексних етапів (рис. 1). Розглянемо змістовне наповнення кожного з них.

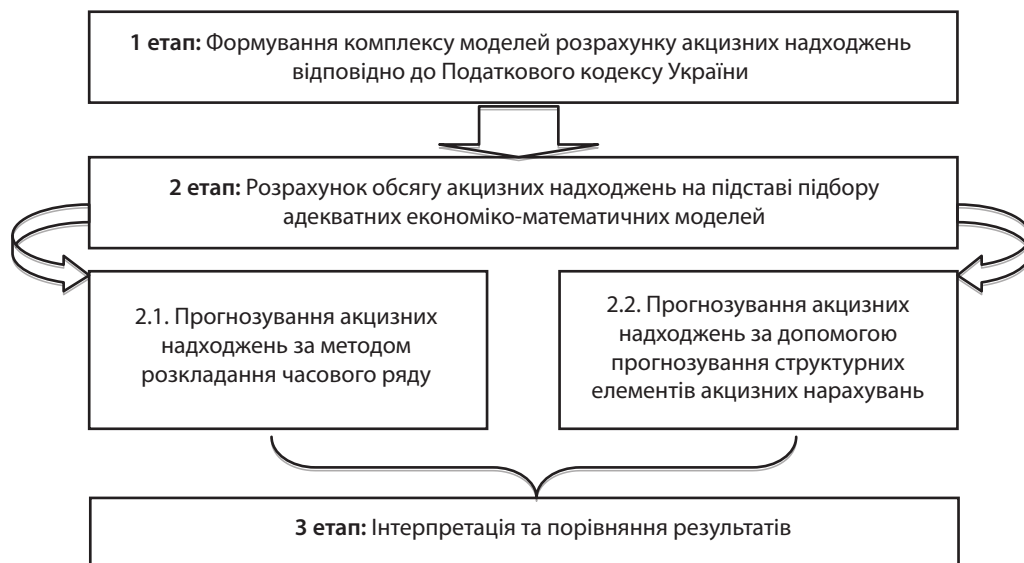

Рис. 1. Схема методики прогнозування акцизних надходжень

1 етап: Формування комплексу моделей розрахунку акцизних надходжень відповідно до Податкового кодексу України.

Цільовою спрямованістю першого етапу прогнозування є модифікація Методики прогнозування надходжень акцизного податку [4], затвердженої Міністерством фінансів України від 24.12.2010 р., № 1646 відповідно до Податкового кодексу країни, що передбачає нове групування підакцизних товарів.

Даний етап є основою розуміння джерел акцизних надходжень, визначення їх класифікації щодо загально-го та спеціального фондів зведеного бюджету.

2 етап: Розрахунок обсягу акцизних надходжень на підставі підбору адекватних економіко-математичних моделей.

Метою другого етапу є побудова середньострокових економіко-математичних моделей, що дозволяють отримувати прогнозні значення акцизних надходжень відповідно до визначених груп підакцизних товарів. Даний етап методики передбачає проведення розрахунків в двох основних напрямках:

1. Нормативний підхід, що передбачає прогнозування обсягу акцизних надходжень відповідно до сформованих ретроспективних тенденцій. Економіко-математичним інструментарієм побудови моделей прогнозування є декомпозиція часового ряду загального обсягу акцизних надходжень до бюджету країни.

2. Пошуковий підхід, що передбачає прогнозування акцизних надходжень за рахунок передбачення майбутніх значень обсягів реалізованої (виробленої) продукції та акцизних ставок по відповідних групах підакцизних товарів.

Прогнозування підакцизних надходжень методом декомпозиції часового ряду виконується за схемою, наведеною на рис. 2.

У рамках другого підходу, тобто прогнозування акцизних надходжень за допомогою окремого прогнозування структурних елементів, пропонується використовувати так зване диференційоване прогнозування,

що зумовлено структурою акцизних надходжень, яка складається з об'єкта оподаткування та акцизної ставки, і стохастичним впливом слабкопрогнозованих факторів впливу на ці надходження.

Аналіз літературних джерел, закордонного й національного досвіду акцизного прогнозування дозволив узагальнити найбільш популярні методи, що використовуються для цих цілей (табл. 1).

Як видно з табл. 1, для диференційованого прогнозування акцизних надходжень застосовується система коефіцієнтів, що дозволяють коригувати обсяги акцизних надходжень відповідно до економічних змін, які від-

булися в країні. Зміни об'єкта оподаткування залежать від темпів зростання в галузі, акцизні ставки змінюються відповідно до податкової політики держави.

3 етап. Цільовою спрямованістю третього етапу є порівняльний аналіз прогнозних значень акцизних надходжень, отриманих на підставі нормативного та пошукового підходів. Необхідність даного етапу полягає у визначенні найбільш адекватного способу прогнозування, що має бути підставою для отримання достовірних прогнозів акцизних надходжень.

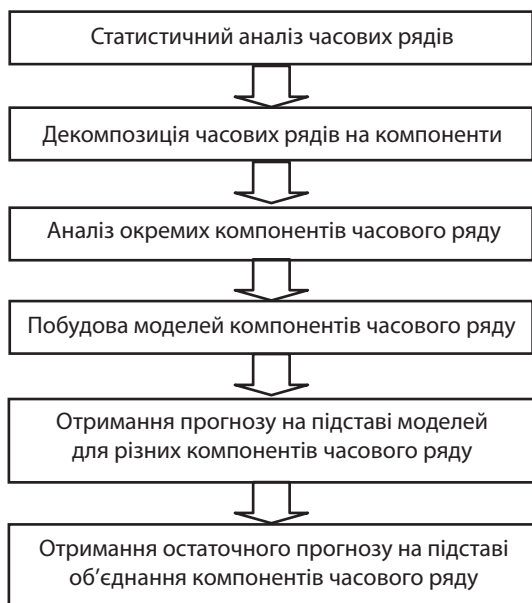

Рис. 2. Схема побудови прогнозних моделей на підставі декомпозиції часового ряду

Побудовано на підставі [5 – 6].

Таблиця 1

Основні методи прогнозування окремих складників акцизних надходжень

Прогнозування об'єкта оподаткування	Прогнозування акцизної ставки
Екстраполяція на підставі моделей тренду	Коефіцієнт зміни нормативу акцизів
Розрахунок прогнозного значення за допомогою середнього темпу зростання	
Прогноз, що заснований на загально-економічному прогнозі, чи прогнозі за галуззю	
Прогноз, заснований на планах підприємств галузі	
Коригування на:	
<ul style="list-style-type: none"> – коефіцієнт збирання акцизу; – коефіцієнт, що характеризує динаміку макроекономічних показників; – коригуючий коефіцієнт співставлення умов наступного фінансового року до поточного року; – індекс зростання прогнозу ВВП; – коефіцієнт очікуваного зростання надходжень в наступному фінансовому році 	

ВИСНОВКИ

Складна структура акцизних надходжень вимагає окремого прогнозування об'єкта прогнозування та ставки акцизного податку. У даному випадку більш складним виявляється саме прогнозування об'єкта оподаткування, тому що акцизна ставка є законодавчо установленною й змінюється, виходячи з політики держави. Прогнозування об'єкта оподаткування стикається з проблемами макроекономічного впливу на обсяги реалізації продукції підприємств, інвестиційним кліматом та цінами на конкурентні імпортні товари. Це приводить до прогнозування об'єкта оподаткування з більш системних і загальних позицій в умовах високого ступеню невизначеності зовнішнього середовища. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Свердан М. М.** Современные налоговые системы: опыт и тенденции развития в странах ОЭСР / М. М. Свердан // Макро- и микроэкономика: теория и практика : мат-лы III междунар. науч.-практ. конф. – Караганда : Центр гуманитарных исследований, 2011. – С. 16 – 25.
- 2.** Методика прогнозирования доходов бюджета Новосибирской области по основным налогам и сборам. Постановление Губернатора Новосибирской области от 26.04.2010 № 135 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.mfnso.nso.ru
- 3.** Методика прогнозирования поступлений бюджета. Утверждена приказом Министра финансов Республики Казахстан от 11 октября 2010 года № 506 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=46536
- 4.** Методика прогнозування надходжень акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції). Затверджена наказом Міністерства фінансів України 24.12.2010, № 1646 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>
- 5. Садовникова Н. А.** Анализ временных рядов и прогнозирование : Учебное пособие / Н. А. Садовникова, Р. А. Шмойлова / Московский государственный университет экономики, статистики и информатики. – М. : Наука, 2001 – 67 с.
- 6. Дугерти К.** Введение в эконометрику : Пер. с англ. / К. Дугерти. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 402 с. [Сер. «Университетский учебник»].